

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น
3. ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดอุบลราชธานี
4. สารการเรียนรู้ภาษาไทย สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544ก: 9) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม (Supplementary Book) ไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลหนังสือประเภทนี้เดิมเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

จินตนา ไบกาซูยี (2542: 134) เป็นหนังสือที่มีวัตถุประสงค์ที่ส่งเสริมการอ่านการค้นคว้าด้วยตนเองของผู้เรียน การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจัดทำโดยนำหัวข้อ สาระเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนำมาเรียบเรียง นำเสนอสาระความรู้ ให้นักเรียนได้ศึกษาประกอบการเรียนการสอนให้ได้รับรู้กว้างลึกยิ่งขึ้น (2542: 6) เป็นหนังสืออิงสาระหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลหนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ

ประไพพรรณ โกศัยสุนทร (2542: 50) เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลหนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ

ถวัลย์ มาศจรัส (2551: 20) เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

กูด (Good.1973: 187) ได้กล่าวถึงหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนและให้ความรู้เพิ่มเติมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้อ่าน

กล่าวโดยสรุป หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นมีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล ส่งเสริมการอ่าน การค้นคว้าด้วยตนเองของผู้เรียน

1.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร

จินตนา ไบกาซูยี (2542: 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้ ช่วยให้เด็กได้รับความบันเทิง สนุกสนาน เพลิดเพลิน สนองความต้องการของเด็ก ช่วยสร้างความคิด คำนึงและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญงอกงาม ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันน่าพึงปรารถนาให้บังเกิดแก่เด็ก ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกอ่าน หนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิดนิสัยรักการอ่าน ช่วยทดแทนความรู้สึกของเด็กที่ ขาดหายไป ช่วยให้เด็กได้อ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัย เป็นการป้องกันไม่让孩子หันไปอ่านหนังสือที่ไม่มีสาระ และมีเนื้อหาล่อแหลม

เทียมจันทร์ ศรีสังข์ (2542:12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้ สามารถส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน มีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก เป็นแหล่ง ความรู้และสนองความสนใจของเด็ก และสามารถใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนและค้นคว้าหา ความรู้เพิ่มเติมสำหรับนักเรียนอีกด้วย

บันลือ พฤกษ์วัน (2545: 58) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้แบบเรียนเกือบทุกวิชาไม่ว่าภาษาไทยหรือวิชาอื่นๆ ไม่อาจสนองความต้องการ ในด้าน ความเข้าใจความหมายเรื่องราวได้กว้างขวางพอ หนังสืออ่านเพิ่มเติมย่อมจะช่วยขยายประสบการณ์ ได้มากกว่า ทั้งยังมีภาพประกอบช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นอีกด้วย หนังสืออ่านเพิ่มเติมมักจัดทำเพื่อ ความมุ่งหมายเฉพาะเรื่อง ย่อมจะช่วยเน้นขยายเป็นเรื่องราวช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน สร้างนิสัยรัก การอ่านได้มากกว่าแบบเรียน ฉะนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติมย่อมสนองความต้องการในการอ่าน การฝึก ทักษะการอ่านเด็กใช้เวลาอ่านอย่างมีอิสระทั้งในห้องเรียน ห้องสมุด เป็นการเสริมลักษณะนิสัยรักอ่าน การค้นคว้าและพัฒนาการอ่านได้มาก

รพีพร ชังธรา (2546: 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้ ช่วย เสริมทักษะในการอ่าน เป็นสื่อในการแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ช่วยเสริมสร้าง ค่านิยม ทักษะคิด คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ให้เด็กมี นิสัยรักการอ่าน สร้างศรัทธาทางมรดกทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ

จึงสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการ อ่าน มีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก และสามารถใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน การค้นคว้าหาความรู้ รักการอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ ปลูกฝังให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยให้ นักเรียนมีอิสระในการเลือกอ่านหนังสือได้ตามความเหมาะสมของตน และยังช่วยให้รู้จักหาความ เพลิดเพลินยามว่างด้วยการอ่านหนังสือ เป็นการใช้เวลาว่างให้มีค่า เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้วย ตนเอง และได้รับประสบการณ์ทางอ้อมจากการอ่านหนังสืออีกด้วย และช่วยเสริมสร้างค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และแบบอย่างอันน่าพึงปรารถนาให้บังเกิดแก่เด็ก ให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน สร้างศรัทธาทางมรดกทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ

1.3 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2542: 10-19) ได้อธิบายคุณลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

1. เนื้อหามีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกความชัดเจนเพียงเรื่องเดียวไม่ควรมีหลายเรื่อง

2. เนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหาควรสนุกสนานเพลิดเพลิน

3. รูปแบบการเสนอเนื้อหาหรือแนวการเขียนเนื้อหาต้องมีหลายประเภท ควรเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่อง ส่วนหลักการเขียนให้เขียนให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และรู้เรื่องเร็วที่สุด ใช้กลวิธีการเขียน การดำเนินเรื่องที่ไม่ซับซ้อน

4. มีรูปภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญ สดส่วนกับภาพของเนื้อหาขึ้นอยู่กับวัยผู้อ่าน ประเภทของภาพเหมาะสมกับเนื้อหานั้นๆ ภาพนั้นต้องชัดเจน ไม่มีดมัว หรือมีรายละเอียดมาก

5. ภาษาและสำนวนภาษาที่ใช้ต้องใช้คำง่าย เหมาะสมกับเนื้อหา เลือกคำได้สั้น กระชับใจความ หลีกเลี่ยงคำศัพท์ยากๆ หรือคำศัพท์ทางวิชาการต่างๆ ใช้ประโยคสั้นๆ สละสลวย กระชับ และเหมาะสมกับวัย

6. ขนาดตัวอักษรและการเลือกใช้ตัวอักษร ล้วนมีความสำคัญมากต่อการอ่านของเด็ก ควรใช้ขนาดตัวอักษรใหญ่ ใช้ตัวอักษรที่อ่านง่ายและชัดเจน

7. รูปเล่มหนังสือควรมีขนาดกะทัดรัด ไม่ใหญ่ กว้างหรือยาว หรือเล็กเกินไป การเย็บรูปเล่มควรแข็งแรงทนทาน ปกหนังสือควรเป็นปกแข็ง ปกหนังสือต้องออกแบบสะดุดตาผู้อ่าน และมีชื่อเรื่องหนังสือที่ชัดเจนปรากฏอยู่ด้วย

เทียมจันทร์ ศรีสังข์ (2542: 13) ได้อธิบายคุณลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีไว้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาต้องสอดคล้องกับหลักสูตรซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรก็ได้

2. ด้านโครงสร้างควรมีรูปแบบที่เหมาะสม สามารถสื่อเนื้อหาสาระหรือความคิดให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดี

3. ด้านนำเสนอเนื้อหาต้องมีเอกภาพ และด้านการใช้ภาษาถูกต้องตามหลักภาษา เข้าใจง่าย

4. ด้านออกแบบรูปเล่มต้องให้เหมาะสมทั้งขนาดรูปเล่ม ตัวอักษร ภาพประกอบ

5. ต้องสามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉวีวรรณ คูหาภิรมย์ (2545: 43) ได้อธิบายคุณลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย คำประพันธ์ที่ใช้ไม่สลับซับซ้อน ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

2. เนื้อหาให้ข่าวสารกับเด็ก พร้อมทั้งการอธิบายที่ง่าย ให้ความรู้ ช่วยพัฒนาทัศนคติ และค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเองและผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม สร้างความสำนึก และตื่นตัวเสมอ นอกจากเนื้อหาให้ความบันเทิงแล้ว ยังกระตุ้นจินตนาการเพื่อสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้อย่างถูกต้อง

3. ลักษณะของเรื่องและวิธีการเขียนหรือจัดทำ ต้องเดินเรื่องทันใจ เนื้อเรื่องไม่สับสน วกวน ให้ความรู้แปลกใหม่ ภาษาที่ใช้เขียนใช้ภาษาง่าย ๆ ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง

4. ถ้าเป็นหนังสือ ขนาดรูปเล่มต้องกะทัดรัด เหมาะสมกับการจับถือของเด็กแต่ละวัย แต่ไม่ควรเล็กเกินไปหรือใหญ่เกินไป ถ้ารูปเล่มมีลักษณะแปลกแตกต่างออกไปเด็กจะชอบมาก
5. ตัวอักษรชัดเจนเหมาะสมกับสายตาของเด็ก
6. ภาพมีความสดใสชัดเจน ดึงดูดความสนใจ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา
7. การวางรูปหน้าแต่ละหน้า และหน้าปกเลือกภาพที่เด่น ตรงต่อความจริง เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก

ถวัลย์ มาศจรัส (2551: 20) ได้อธิบายคุณลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมต้องสอดคล้องกับหลักสูตร อาจไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตร แต่มีเนื้อหาอิงเรื่องใดเรื่องหนึ่งในหลักสูตรเนื้อหาของหนังสือต้องมีความถูกต้อง ทันสมัย ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินจากการอ่าน และสามารถสรุปเรื่องราวหรือใจความสำคัญของเรื่องได้
2. ด้านโครงสร้าง โครงสร้างหรือรูปแบบของข้อความ ต้องเลือกรูปแบบหรือโครงสร้างที่เหมาะสมที่สุด ที่สามารถสื่อเนื้อหาสาระ หรือความคิดให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวในหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้ดีที่สุด
3. ด้านการนำเสนอเนื้อหา การนำเสนอเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีต้องประกอบด้วย

3.1 การนำเสนอต้องมีเอกภาพ ผู้เขียนต้องเรียบเรียงและนำเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และมีการตั้งชื่อเรื่องหรือหัวข้อสอดคล้องกับเนื้อหา

3.2 การนำเสนอต้องมีสัมพันธภาพ มีการเชื่อมโยงความคิดตั้งแต่ระดับความคิดย่อยขยายออกไปสู่ความคิดหลักของเรื่องเป็นไปตามลำดับ

3.3 การนำเสนอต้องมีจุดเน้น คือ ความคิดสำคัญที่จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบ มีการนำเสนอที่ผู้อ่านแยกรายละเอียดจากสาระสำคัญ หรือผู้เขียนอาจเสนอเนื้อหาส่วนที่สำคัญในปริมาณที่มากกว่าส่วนอื่น นอกจากนี้ต้องมีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจนทำให้เนื้อหาดูน่าสนใจ ผู้อ่านไม่เบื่อหน่าย และยังเข้าใจง่ายขึ้น

4. ด้านการใช้ภาษา หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีต้องใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ชัดเจน เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้อ่าน

5. ด้านการออกแบบรูปเล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีต้องออกแบบขนาดและความหนาของหนังสือให้เหมาะสมในการจับถือได้สะดวก การเย็บเล่มประณีต ตัวอักษรต้องเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน พิมพ์ตัวอักษรสวยงาม อ่านง่าย ชัดเจน การบรรจุคำ หรือข้อความในแต่ละหน้าเหมาะสม การพิมพ์ตัวสะกดการันต์ถูกต้องตามหลักภาษาไทย

6. ด้านภาพประกอบ ต้องสอดคล้องกับเนื้อหา ช่วยเสริมความเข้าใจในการอ่านมีความชัดเจน ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับหน้ากระดาษและขนาดตัวอักษร ภาพประกอบยังช่วยให้การนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ และช่วยเพิ่มสีสันให้แก่ผู้อ่าน

กล่าวโดยสรุป ลักษณะที่ดีของหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรมีความถูกต้อง ทันสมัย ผู้อ่านได้ความรู้ ความเพลิดเพลิน ที่สามารถสื่อเนื้อหาสาระหรือความคิดให้ผู้อ่านเข้าใจในการเสนอเนื้อหา ด้านการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ใช้ภาษา

เข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ชัดเจน สามารถสรุปเรื่องราวหรือใจความสำคัญของเรื่องได้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้อ่าน ด้านภาพประกอบต้องสอดคล้องกับเนื้อหา ช่วยเสริมความเข้าใจในการอ่านมีความชัดเจน รูปเล่มจับถือได้สะดวก การเย็บเล่มประณีต ตัวอักษรต้องเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน พิมพ์ตัวอักษรสวยงาม อ่านง่าย ชัดเจน

1.4 การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.4.1 ขั้นสำรวจ

ควรพิจารณาบทเรียนก่อนว่ามีหัวข้อเรื่องราวใดบ้างที่สมควรจะทำ ก็ควรจัดเฉพาะที่จำเป็นก่อน ในบางท้องถิ่นอาจมีอาชีพขนบธรรมเนียม ประเพณี ตำนานหรือเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาให้นำมาพิจารณาจัดทำหรือเรื่องที่กำลังเป็นปัญหาของสังคมหรือชุมชนกำลังประสบอยู่ เช่น การทำลายทรัพยากร สุขภาพอนามัย การขาดความร่วมมือ และเรื่องที่เห็นว่าจำเป็นจะต้องปลูกฝังเยาวชน ให้แนวคิดในการแก้ปัญหา

1.4.2 กำหนดจุดประสงค์

การกำหนดจุดประสงค์ เป็นการระบุถึงประสบการณ์ที่เด็กควรได้รับและระบุช่วงระดับชั้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้หนังสือนั้นไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าจะมุ่งเสริมวิชาใดให้ชัดเจน

1.4.3 วิธีเขียน

- 1) นำส่วนสำคัญขึ้นมาก่อนเป็นการเร้าใจ แล้วดำเนินการเขียนตามโครงเรื่องที่วางไว้
- 2) เสริมแทรกคติพจน์หรือข้อคิดลงในข้อเขียน ถ้าคติพจน์เป็นร้อยกรองก็จะดียิ่งขึ้น เพราะจะทำให้เรื่องน่าอ่าน และผู้อ่านจำได้ดี
- 3) ควรมีภาพประกอบ เพราะภาพเป็นแรงจูงใจให้เด็กอยากอ่าน อยากรู้เรื่องเกี่ยวกับภาพนั้น และภาพยังเป็นเครื่องช่วยอธิบายได้อีกด้วย

1.4.4 ด้านการใช้ภาษา

สมพร จารุณัฐ (2550: 23-28) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ศัพท์ มีรายการอธิบายความหมายของศัพท์ เฉพาะไว้ในหนังสือ เพื่อช่วยผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องด้วย
2. การใช้ภาษา ถูกต้องชัดเจน สละสลวย เข้าใจง่าย และการอธิบายความกะทัดรัดไม่วกวน

1.4.5 เนื้อเรื่อง

สมพร จารุณัฐ (2550: 13-28) ได้ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาเนื้อเรื่องในการตรวจหนังสืออ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

1. เนื้อเรื่องสอดคล้องกับจุดประสงค์ ต้องกำหนดจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือให้ชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้ความรู้ความคิด ทักษะ และเจตคติอย่างไร
2. เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการของแต่ละสาขา เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ไม่ขัดต่อระเบียบ ประเพณี และวัฒนธรรมของสังคม

3. เนื้อเรื่องยากง่ายพอเหมาะกับวัย ประสบการณ์ และความสามารถทางสติปัญญาของผู้่านที่จะได้รับ

4. เนื้อเรื่องสั้นยาวพอเหมาะ ไม่สั้นเกินไปจนผู้อ่านไม่สามารถเกิดความเข้าใจเรื่องนั้นได้ หรือยืดเยื้อสับสน

5. เนื้อเรื่องเหมาะสมกับประสบการณ์ วุฒิภาวะ สภาพแวดล้อมของผู้อ่านตลอดจนเป็นตัวอย่างที่สมจริงด้วย

1.4.6 การใช้ภาพประกอบ

สมพร จารุณี (2550: 108–124) ได้กล่าวถึงลักษณะและความสำคัญของภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1. ภาพช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ภาพแสดงรูปร่างลักษณะของคน สัตว์ และสถานที่ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็วและไม่ผิดพลาด

2. ภาพช่วยดึงดูดความสนใจ ภาพประกอบเหล่านั้นอาจจะต้องมีสีสันหลากหลาย ภาพสวยงามและชัดเจน มีความถูกต้อง และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจ

3. ภาพช่วยเสริมสร้างจินตนาการลึกซึ้ง และกว้างไกลขึ้น เกี่ยวกับ สถานที่ เวลา เหตุการณ์ อารมณ์ และความรู้สึก

4. ภาพประกอบเป็นภาพถ่าย ทั้งภาพขาวดำ และภาพสี สะท้อนให้เห็นสิ่งที่ปรากฏ ในภาพตามความเป็นจริง

1.4.7 การทำดัมมี่

การทำดัมมี่ คือ การทำเล่มหนังสือจำลองของหนังสือที่จะทำขึ้นมา ตั้งแต่ปกในจนถึงหน้าสุดท้าย ก่อนที่จะพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อดูว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

1.4.8 การจัดวางหน้าหรือการจัดหน้า จัดภาพและคำอธิบาย

การจัดวางหน้าหรือการจัดหน้า จัดภาพและคำบรรยายให้เหมาะสมตามลำดับ มีศิลปะ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหา ให้ตัวหนังสือและภาพมีความสมดุลกับหน้าหนังสือและตัวอักษร ควรมีความต่อเนื่องกันระหว่างรูปกับตัวหนังสือ ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย หลักเกณฑ์ทางศิลปะในการวางหน้าเน้นสิ่งสำคัญ 5 ประการ คือ หลักสมดุล หลักเอกภาพ หลักการเน้นจุดสนใจ หลักการเว้นช่องขาว และหลักการนำสายตา

1.4.9 ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

พินิจ สุขสันต์ (2540: 47–50) ได้กล่าวถึงการจัดทำ รูปเล่มไว้ดังนี้

1. ขนาดของรูปเล่มหนังสือ ประกอบด้วย 4 ขนาด คือ

ขนาด 21 X 29.9 เซนติเมตร หรือขนาด 8 หน้ายกใหญ่

ขนาด 18.5 X 26 เซนติเมตร หนังสือเรียนขนาดใหญ่ หรือ ขนาด 8 หน้ายก (1 ยก มี 8 หน้า)

ขนาด 14.8 X 21 เซนติเมตร หนังสือเรียนขนาดกลาง หรือขนาด 16 หน้ายก (1 ยก มี 16 หน้า)

ขนาด 13 X 18.5 เซนติเมตร หนังสือเรียนขนาดเล็ก หรือขนาด 16 หน้ายก

2. จำนวนหน้าของหนังสือ สำหรับนักเรียนอายุ 10-14 ปี เรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนหน้าหนังสือประมาณ 48-100 หน้า

3. ขนาดของตัวอักษร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณขนาด 16 พอยท์ มัธยมศึกษาตอนปลายไม่ต่ำกว่าขนาด 14 พอยท์ ลักษณะของตัวอักษร ได้แก่ ตัวบาง คือ ตัวอักษรที่อยู่ในหน้าของหนังสือทุกๆ ไป ตัวหนา คือ ตัวอักษรที่เพิ่มความหนาเพื่อความชัดเจน จะใช้เป็นตัวเน้นหัวเรื่อง ตัวเอน คือ ตัวอักษรที่ต้องการอธิบายหรือบรรยายได้ภาพ

4. ขนาดหน้าเรียงและจำนวนบรรทัด เสนอไว้ดังนี้

หนังสือขนาด 18.5X26 เซนติเมตร จะมีหน้าคอลัมน์ (หน้าเรียง) กว้าง 15 เซนติเมตร และมีบรรทัดประมาณ 28-35 บรรทัด / หน้า

หนังสือขนาด 14.8X21 เซนติเมตร จะมีหน้าคอลัมน์ (หน้าเรียง) กว้าง 12 เซนติเมตร และมีบรรทัดประมาณ 22-27 บรรทัด / หน้า

5. การเว้นชายของหนังสือ ชายบนประมาณ 2.5-3 เซนติเมตร ชายด้านซ้ายและขวาประมาณ 1.5 เซนติเมตร ชายล่างประมาณ 1.5 เซนติเมตร

กล่าวโดยสรุป หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์ของหนังสือ ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ท 5.1 สารวรรณคดีและวรรณกรรม กำหนดขอบข่ายเนื้อหา เนื้อหาสาระเรื่องราวเมืองอุบลราชธานี ตามคำขวัญจังหวัดอุบลราชธานี รวมจำนวน 10 เรื่อง การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือ ทุกเรื่องมีการกำหนดจุดประสงค์ นำเสนอเนื้อหาโดยการเขียนในรูปแบบสารคดีพร้อมภาพประกอบ ตามคำขวัญของแต่ละเรื่อง มีกิจกรรมท้ายบททุกเรื่อง รูปเล่มการพิมพ์ขนาด 14.8 X 21 เซนติเมตร หนังสือเรียนขนาดกลาง หรือขนาด 16 หน้ายก จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ให้เป็นที่น่าสนใจ น่าอ่าน น่าติดตาม และให้เกิดความประทับใจได้นั้น ผู้เขียนได้วางโครงเรื่องทั้ง 10 เรื่อง ให้มีเนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย และการเรียนรู้ของผู้อ่าน ใช้ภาษาเข้าใจง่าย รูปเล่มดึงดูดความสนใจ รูปภาพเหมาะสมสร้างความสนใจ อ่านแล้วส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553: 3) เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน ซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งจะประกอบด้วยความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปแล้วยังนอกจากจะมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดแล้ว จะนำไปสู่การมีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการอีกด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่างๆ จนตกผลึก

เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต้องใช้ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูลพฤติกรรมเพื่อนำมาประเมินและตัดสิน

2.1 ความหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553: 38)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้การสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.2548: 2)

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก ผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สามารถอยู่ร่วมในสังคมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2.2 ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553: 37)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 23 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสาน สาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักนายกรัฐมนตรี 2545: 13-15) ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือ จากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และควรมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

2.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553: 5) มี 8 ประการ ได้แก่ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการดังกล่าว ไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิด

ประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจาก นิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 คุณลักษณะด้านรักความเป็นไทย (แนวทางการพัฒนา การวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำนักงานวิชาการและมาตรฐาน การศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553: 37)

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

2.3.2 ตัวชี้วัด

1) ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และมีความกตัญญูกตเวที

2) เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3) อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

2.3.3 ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และมีความ กตัญญูกตเวที	1.1 แต่งกายและมีการยาทางงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ 1.2 ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย 1.3 ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย
2. เห็นคุณค่าและใช้ ภาษาไทยในการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	2.1 ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2.2 ชักชวน แนะนำ ให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง
3. อนุรักษ์ สืบทอดภูมิ ปัญญาไทย	3.1 นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต 3.2 ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย 3.3 แนะนำ มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย

ภาพที่ 2.1 ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ที่มา: สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(2553 : 37) แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม มีความกตัญญูต่องานที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น คือด้านภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งมีเฉพาะแต่ละท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงศึกษาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น

3. ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดอุบลราชธานี

สุภณ สมจิตตรศรีปัญญา (2533: 25-30) ปรีชา พิณทอง (2535: 19-27) บำเพ็ญ ณ อุบล (2545: 41-44) มนัส สุขสาย (2545: 12-19) และสุวิษ คุณผล (2548: 39-40) สรุปไว้ว่า บรรพบุรุษของชาวอุบลราชธานี เป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากฝั่งลาวข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งหลักแหล่ง บริเวณดงอู่ผึ้ง (ปัจจุบันนี้อยู่ในอำเภอเมืองอุบลราชธานี) บุคคลเหล่านั้นล้วนเป็นลูกหลานเจ้าพระวอ เจ้าพระตา ชาวอุบลราชธานีจัดเป็นกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว เป็นกลุ่มชนที่สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง มีภาษาพูดคล้ายกันกับประเทศลาว แต่มีอักษรเป็นของตนเอง โดยใช้ตัวอักษรไทยน้อยและอักษรตัวธรรมซึ่งมีต้นแบบร่วมสมัยกับสมัยสุโขทัย และอักษรขอม มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง รักเมืองอุบลราชธานี

ผู้วิจัยได้ศึกษา และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องรักเมืองอุบลราชธานี โดยมีเนื้อหาสาระที่กล่าวถึง ประวัติศาสตร์เมืองอุบลราชธานี สถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมกิจ ด้าน การศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคคล สำคัญในท้องถิ่น

3.1 ประวัติศาสตร์เมืองอุบลราชธานี

คำว่า “อุบลราชธานี” หากแยกตามรากศัพท์แล้วมาจากคำว่าอุบล และราชธานี

“อุบล” หมายถึง ดอกบัว “ราชธานี” หมายถึง เมืองแห่งพระราชหรือเมืองหลวง ดังนั้นสัญลักษณ์ของจังหวัดจึงเป็นรูปดอกบัวหลวงหรือดอกบัวตูมหรือบัวบานชูช่อก้านใบเหนือหนอง น้ำ พร้อมข้อความ “จังหวัดอุบลราชธานี” อยู่ภายในวงกลม เพราะดอกบัวเป็นดอกไม้มงคลที่ชาว อุบลราชธานี นิยมนำมาบูชาพระและเป็นสัญลักษณ์น้อมระลึกถึงเจ้าเมืองที่ปกครองเมืองอุบลราชธานี ตั้งแต่สร้างบ้านแปงเมือง อุบลราชธานี มีความเป็นมาตั้งแต่กลุ่มเชื้อสายของเจ้าพระวอ เจ้าพระตา อพยพถิ่นฐานมาจากหนองบัวลำภู เข้าไปในบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานดอนมดแดง (เป็นจุดที่ลำเซบก ไหลลงสู่แม่น้ำมูล) ต่อมาพระประทุมสุรราช (เจ้าคำผง) ได้ย้ายภูมิลำเนาไปยังบ้านห้วยแจระแม หรือ บ้านท่าบ่อ (เป็นจุดที่ลำเซบายไหลลงสู่แม่น้ำมูล) ต่อมาเมื่อผู้คนมากขึ้นพื้นที่ คับแคบชุมชนจึงได้ ขยายและอพยพไปตั้งบ้านเรือน ณ ดงอู่ผึ้ง เรียกว่า เมืองอุบล ภายหลังจากการปราบกบฏฮ่อเชียง แก้ว ในปี พ.ศ.2534 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) ได้โปรดเกล้าโปรด กระหม่อมแต่งตั้ง พระประทุมสุรราช (เจ้าคำผง) เป็นพระประทุมวรราชสุริยวงศ์(เจ้าคำผง) และยก

ฐานะเมืองอุบลเป็น “เมืองอุบลราชธานี ศรีวนาลัย ประเทศราช” ปัจจุบันแบ่งการปกครองเป็น 25 อำเภอ

3.2 สภาพภูมิศาสตร์

จังหวัดอุบลราชธานี ทิศเหนือติดกับจังหวัดอำนาจเจริญและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันออกติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยพรมแดนบางช่วงใช้แม่น้ำโขงเป็นตัวกำหนด ทิศใต้ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดยโสธร มีสุดยอดมรดกทางธรรมชาติที่เกิดจากสายน้ำสำคัญ 2 สาย คือ แม่น้ำมูล ไหลผ่านเมืองอุบลราชธานีไปทางทิศตะวันออกและไปบรรจบกับแม่น้ำโขง ณ จุดที่เรียกว่าแม่น้ำสองสี ที่อำเภอโขงเจียม

แม่น้ำมูล เป็นแม่น้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ความยาว 640 กิโลเมตร พื้นที่ลุ่มน้ำ 69,701 ตารางกิโลเมตร

แม่น้ำโขง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหิมาลัย ไหลผ่านมณฑลชิงไห่ ประเทศจีน และบริเวณที่ราบสูงทิเบต ไหลลงสู่ทะเลจีนใต้ ประเทศจีน ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา และประเทศเวียดนาม มีความยาวทั้งหมด 4,880 กิโลเมตร

แม่น้ำทั้งสองสายต้นกำเนิดคนละที่ ความยาวของสายน้ำแตกต่างกัน แต่เมื่อมาบรรจบกันที่หน้าตลิ่งวัดโขงเจียม จะมองเห็นแม่น้ำมูลไหลลงสู่แม่น้ำโขงให้เห็นสีของแม่น้ำต่างกัน จึงเรียกอย่างคล้องจองว่า “โขงสีปูนมูลสีคราม”

3.3 สภาพเศรษฐกิจ

จังหวัดอุบลราชธานี ชาวบ้านที่อาศัยริมฝั่งแม่น้ำมูลแม่น้ำชีแม่น้ำโขงตลอดสายน้ำส่วนใหญ่มีอาชีพพึ่งพาแม่น้ำหลายด้าน เช่น เกษตรกรรมริมน้ำ การทำนาทาม การประมง การอาศัยดอนชายฝั่งและแก่งเป็นแหล่งอาหาร ทำเทือกสวนไร่นา ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ จังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งผลิตปศุสัตว์ได้เป็นอันดับ ๓ ของภาคอีสาน การประมง ทฤษฎีใหม่ในการบริหารจัดการน้ำ และที่ดินเพื่อการเกษตร โครงการอีสานเขียว โครงการพัฒนาป่า ดงนาทาม จากที่ชาวบ้านเข้าถึงแหล่งชุมชนของปลาเพื่อเป็นอาหารและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากการที่ชุมชนหาปลาเป็นอาชีพหลักเพราะในแม่น้ำอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลาหลายหลากมากกว่าร้อยชนิด มีรสชาติอร่อย ซึ่งชาวบ้านนำปลามาประกอบอาหารจนเป็นที่เลื่องชื่อว่ามีเมืองอุบลมีปลาแซบหลาย นำมาซึ่งความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ แม่น้ำโขงขึ้นชื่อความหลากหลายพันธุ์ปลามีมากเป็นอันดับ 3 ของโลก นับเป็นความอุดมสมบูรณ์ที่สร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่เราชาวจังหวัดอุบลราชธานี

3.4 ด้านการศึกษา

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ไม่ว่าวัดหรือโรงเรียนวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร เป็นวัดธรรมยุติแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นวัดที่สร้างเพื่อเป็นศูนย์กลางจัดการศึกษา โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช เป็นโรงเรียนเดียวในประเทศไทยที่มีคำว่า “มหาราช” ครบรอบ 115 ปี ในวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2555 จึงนับได้ว่าจังหวัดอุบลราชธานี เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาในภาคอีสานโดยแท้ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โรงเรียนการฝึกอาชีพอีกมากมาย การสืบสานอุดมการณ์พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาของชาวบ้านและเทคโนโลยีท้องถิ่น จนเป็นเอกลักษณ์

ท้องถิ่น มีมรดกทางวัฒนธรรม ลูกหลานเมืองอุบลราชธานี ไปอยู่จังหวัดอื่นๆ ก็ได้รับการให้เกียรติว่าเป็นลูกหลานเมืองนักปราชญ์ คนที่เกิดในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวนไม่น้อยประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ปรากฏมากมาย มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นคนดี คนเก่ง เป็นบรรพชิต นักวิชาการ นักบริหาร นักการเมือง ข้าราชการ

3.5 ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

วิถีชีวิต ประเพณี แนวคิดและความเชื่อ เป็นสายใยมหัศจรรย์ที่ร้อยเรียงเกี่ยวรั้งมัดโยง การดำเนินชีวิตและจิตวิญญาณของคนท้องถิ่นอุบลราชธานี และมีพระพุทธศาสนาควบคุมสั่งคม

"ประเพณีเทศน์สามัคคี" หรือธรรมสวนะสามัคคีจังหวัดอุบลราชธานี คือ การแสดงพระธรรมเทศนา ที่วัดมหาณิกาย และวัดธรรมยุติ ร่วมกันจัดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากที่อื่นโดยสิ้นเชิง เป็นเอกลักษณ์ของอุบลราชธานีโดยเฉพาะ

มีวัดวาอารามจำนวนมาก ๑,๑๐๐ กว่าแห่งในจังหวัดอุบลราชธานี เช่น วัดสุภณารามวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี เป็นวัดธรรมยุติแห่งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ฮีตสิบสองคองสิบสี่ คือแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันทั่วไปโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ ชาวอุบลราชธานีมีกิริยามารยาทอันดีงาม ฮีตสิบสอง คือ ประเพณีสำคัญตลอดปี เริ่มที่บุญเดือนอ้ายไปจนถึงบุญเดือนสิบสอง คองสิบสี่ การยึดมั่นในธรรมเนียมซึ่งเป็นการจัดระเบียบสังคมขึ้นพื้นฐาน ใช้เป็นกฎระเบียบปฏิบัติของคนทุกกลุ่มไม่ว่าเจ้านาย ประชาชน พระสงฆ์ ซึ่งต่างยึดมั่นในคองสิบสี่ประการ เพื่อมุ่งหวังให้สังคมเกิดสันติสุขซึ่งเป็นภูมิปัญญาอันล้ำเลิศที่ดำรงสืบทอดมานานชั่วลูกหลานเมืองอุบลราชธานี

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นต้นตำรับของงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของระดับประเทศด้วย เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ประเพณีที่ชาวอุบลราชธานี ปฏิบัติมายาวนานและยิ่งใหญ่

3.6 สถานที่ท่องเที่ยว

จังหวัดอุบลราชธานี มีแม่น้ำมูล แม่น้ำชี แม่น้ำโขง เป็นสายน้ำที่ก่อให้เกิด เกาะแก่ง เกาะกลางน้ำ หาดทราย ทำน้ำ ปรากฏเป็นระยะๆ ตลอดสายน้ำ ก่อเกิดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสายน้ำหลายลักษณะ นับเป็นสุดยอดมรดกทางธรรมชาติที่เป็นที่มาของแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งที่ขึ้นชื่อของจังหวัดอุบลราชธานี

แม่น้ำมูล ไหลเรื่อยลงไปทิศตะวันออกของจังหวัดก่อเกิดมรดกทางธรรมชาติ เช่น หาดคูเต่า หาดวัดใต้ แก่งสะพือ และแก่งตะนะ

แม่น้ำโขง มีต้นกำเนิดจากแดนไกลคือเทือกเขาหิมาลัย ไหลผ่านทั้งหมด 6 ประเทศ ได้แก่ จีน พม่า ไทย ลาว กัมพูชาและเวียดนาม มีความยาวเป็นอันดับ 10 ของโลก ทำให้ได้รับการขนานนามว่า แม่น้ำดานูบตะวันออก ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลที่หน้าตลิ่งวัดโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จะมองเห็นแม่น้ำมูลไหลลงสู่แม่น้ำโขงให้เห็นสีของแม่น้ำต่างกัน จึงเรียกอย่างคล้องจองว่า “โขงสีปูนมูลสีคราม” ดินแดนแห่งความมหัศจรรย์ริมฝั่งแม่น้ำโขง เช่น สามพันโบก หินหัวพะเนียง เกาะกลางน้ำโขง ที่ภาษาอีสานเรียกเกาะกลางน้ำว่า “ดอน”

อุทยานแห่งชาติผาแต้ม เป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางธรรมชาติที่ทรงคุณค่ามากมาย เพื่อให้เป็นสมบัติคู่บ้านคู่เมือง จนมีคำกล่าวขานแหล่งอารยธรรมเมืองอุบลราชธานีว่า “อุบลราชธานี ความเป็นที่สุดแห่งวัฒนธรรมอีสาน” หลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏร่องรอยการตั้งถิ่นฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนมีตำนานกล่าวขานถึงว่า ผาแต้มดูตะวันก่อนใครในสยาม

3.7 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชาวจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีวิถีชีวิตพอเพียงนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในชีวิต ตั้งแต่บรรพบุรุษจนสืบทอดถึงทุกวันนี้ เช่น ภูมิปัญญาการทำมาหากิน เห็นได้จากการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ทำเทือกสวนไร่นา ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นแหล่งผลิตปศุสัตว์ ได้เป็นอันดับ ๓ ของภาคอีสาน การประมง ทฤษฎีใหม่ในการบริหารจัดการน้ำ และที่ดินเพื่อการเกษตร โครงการอีสานเขียว โครงการพัฒนาป่า ดงนาทาม เครื่องใช้ในการเกษตร ได้แก่ คันไถ แห อวน โพงพาง เครื่องจักรสาน เครื่องทอผ้า เช่น ผ้ากาบบัวเครื่องดินเผา เครื่องโลหะ เช่น ฆ้อง ภูมิปัญญา การถนอมอาหารการกิน เห็นได้จากการประกอบอาหารจนเป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อของชาวอุบลราชธานี เช่น เค็มบักนัด หมูหยอง หมูยอ ปลาต้ม แหนม แจ่วบอง ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค เห็นได้จาก ยาแผนโบราณ และการรักษาทางกาย เช่น การอยู่กรรม คือ การปฏิบัติตัวหลังคลอดบุตร ลูกประคบ สมุนไพร การสูดขวัญหรือบายศรีสู่ขวัญ เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและเป็นกำลังใจในการประกอบคุณงามความดีต่อไป ภูมิปัญญาด้านงานประเพณีทางศาสนา เห็นได้จากการจัดงานประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ภูมิปัญญาด้านการสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมและวัฒนธรรม เห็นได้จากสถาปัตยกรรมของวัด วาอาราม พระพุทธรูป ธรรมาสน์ สถานที่ราชการ อาคารพาณิชย์ บ้านเรือน ด้านดนตรีพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน เห็นได้จาก แคน โปงลาง หมอลำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากอดีตของชาวอุบลราชธานี เช่น ผ้ากาบบัว เป็นลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดจนถึงปัจจุบันที่นำความภาคภูมิใจสู่ชาวอุบลราชธานี คือ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างบ้านน้อย อำเภอลือโขงใน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และโครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือเรียกกัน อีกอย่างหนึ่งว่า โอท็อป (OTOP) ซึ่งสร้างชื่อเสียงและรายได้มหาศาลสู่จังหวัดอุบลราชธานี

3.8 บุคคลสำคัญในท้องถิ่น

จังหวัดอุบลราชธานี ได้ชื่อว่าเป็น “เมืองนักปราชญ์” มาตั้งแต่โบราณกาล นักปราชญ์ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความคิด ปัญญา และความชำนาญชัดเจนแตกฉานในภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาสากล หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาใดสาขาหนึ่ง ประกอบคุณงามความดี มีคุณธรรม จริยธรรม จนที่ยอมรับยกย่องนับถือ จากคนภายในชุมชน และภายนอกชุมชน ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างพอดี และพอเพียง มีบุคคลสำคัญที่สร้างคุณงามความดีเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองมีเป็นจำนวนมาก ทั้งบรรพชน ผู้ทรงศีล มีวัตรปฏิบัติอันงดงาม และคุณุหัตถ์ ผู้มีความรู้ความสามารถ ประพฤติปฏิบัติเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง

กล่าวโดยสรุป หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 10 เรื่อง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น ดังนี้ เรื่องที่ 1 เมืองแห่งดอกบัวงาม เรื่องที่ 5 ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทำให้ผู้อ่าน มีความภาคภูมิใจเรื่องที่ 2 แม่น้ำสองสี เรื่องที่ 3 มีปลาแซบหลาย เรื่องที่ 4 หาดทรายแก่งหิน เรื่องที่ 6 ทวยราษฎร์ไฝธรรม เรื่องที่ 9 ฉลาดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผู้อ่านเห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน เรื่องที่ 7

งามล้ำเทียนพรรษา เรื่องที่ 8 ผาแต้มก่อนประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้อ่านได้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี เรื่องที่ 10 ดินแดนอนุสาวรีย์คนดีศรีอุบล ทำให้มีความ กตัญญูต่องานต่อบรรพบุรุษ ใช้ภาษาไทยถิ่นอุบลในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสมได้

4. สารการเรียนรู้ภาษาไทย สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บท ร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิด ความซาบซึ้งและภูมิใจ ในบรรพบุรุษ ที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน	- วรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม ภาษิตคำสอน เหตุการณ์ประวัติศาสตร์บันเทิงคดี บันทึกการเดินทางวรรณกรรมท้องถิ่น
	2. วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน พร้อมยกเหตุผลประกอบ	- การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจาก วรรณคดีและวรรณกรรม
	3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและ วรรณกรรมที่อ่าน	
	4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อ ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	
	5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	- บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือหลักสูตรสถานศึกษา ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ซึ่งโรงเรียนได้จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมภาระงาน การจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา ซึ่งได้กำหนดสาระและมาตรฐานไว้เป็นเกณฑ์สำหรับกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งวิชาภาษาไทย ครอบคลุม 5 สาระ

4.1 การวิเคราะห์รหัสตัวชี้วัด กับตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

4.2 การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี กับตัวชี้วัด

สาระที่ 5 การอ่าน

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตารางที่ 2.2 การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี กับตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดข้อที่	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	จุดประสงค์ หนังสืออ่านเพิ่มเติม
1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน	- วรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม สุภาษิตคำสอน เหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ บันเทิงคดี บันทึกการเดินทาง วรรณกรรมท้องถิ่น	1. สรุปเนื้อหา ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานีได้
2. วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม ที่อ่านพร้อมยกเหตุผลประกอบ	- การวิเคราะห์คุณค่า และข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม	2. อธิบายลักษณะสำคัญของคำขวัญจังหวัดอุบลราชธานีได้
3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน		3. ระบุความรู้จากการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องรักเมืองอุบลราชธานีได้
4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง		4. วิเคราะห์แนวคิดจากการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานีได้
5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	- บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ	5. อธิบายคุณค่าของเนื้อเรื่องในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานีได้

4.3 การวิเคราะห์จุดประสงค์กับหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี

ตารางที่ 2.3 การวิเคราะห์จุดประสงค์กับหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี

จุดประสงค์ หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี	หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องรักเมืองอุบลราชธานี
1. สรุปเนื้อหา ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเมืองอุบลราชธานี ได้	1. เมืองแห่งดอกบัวงาม
2. อธิบายลักษณะสำคัญตามคำขวัญจังหวัดอุบลราชธานีได้	2. แม่น้ำสองสี
3. ระบุความรู้จากหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้	3. มีปลาแซบหลาย
4. วิเคราะห์แนวคิดจากการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้	4. หาดทรายแก่งหิน
5. อธิบายคุณค่าของเนื้อเรื่องในหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้	5. ถิ่นไทยนักปราชญ์
	6. ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม
	7. งามล้ำเทียนพรรษา
	8. ผาแต้มก่อน ประวัติศาสตร์
	9. ฉลาดภูมิปัญญาท้องถิ่น
	10. ดินแดนอนุสาวรีย์คนดีศรีอุบล

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

อรพินท์ เมืองชมพู (2546) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ย้อนรอยประเพณีที่ภูมามยาว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านไร่ อ้อย จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องย้อนรอยประเพณีที่ภูมามยาว ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม และศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผลการวิจัยปรากฏว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นันทนา สุทธิศรี (2550) ได้ศึกษาผลการใช้หนังสือเรื่องประเพณีไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี พัฒนานิสัยรักการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบ้านโนน จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 25 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานิสัยรักการอ่านจากการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องประเพณีไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมนิสัยรักการอ่านจากการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านเพิ่มเติมของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และนิสัยรักการอ่านจากการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตรา ศรีมงคล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าภิรินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าภิรินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 45 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน ผลการศึกษา พบว่า (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีประสิทธิภาพ 82.16/86.78 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปราณี โกวิพัฒน์ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ตามรอยนิราศเมืองแกลง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังจันทร์วิทยา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน ผลการศึกษาพบว่า (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีประสิทธิภาพ 80.49/81.11 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อมรรัตน์ หรดดี (2552) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องวังนารายณ์ราชนิเวศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ราชภัฏเทพสตรี กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพ 82.84/83 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันจิตต์ ทองเกลียวทวี (2555) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องของดีเมืองสรรคบุรี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสรรคบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.32/83.60 ความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจต่อการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมสรุปได้ว่าการศึกษามีการศึกษาเกี่ยวกับ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียน พัฒนานิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่องภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ เพื่อประมวลและวิเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อนสังคมไทยในอนาคต สภาพสังคมไทยในสองทศวรรษหน้า และสภาพอนาคตสังคมไทยที่พึงประสงค์ในสองทศวรรษหน้า และเพื่อศึกษาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และนำเสนอคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ โดยเน้นไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชน (อายุ 0-20 ปี) ครบคลุม 5 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความรู้ ด้านทักษะความสามารถ และด้านลักษณะชีวิต ผลการวิจัยสรุปได้ว่า “คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในสองทศวรรษหน้า” ได้แก่ มิติด้านร่างกาย คือ ผู้ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีการพัฒนาการในด้านร่างกาย และสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย มิติด้านจิตใจ คือ ผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี มิติด้านความรู้ คือ เป็นผู้รู้ลึกในแก่นสาระของวิชา สามารถรู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการ และเป็นผู้สามารถรู้ได้ไกลโดยสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะมาถึงได้ มิติด้านทักษะความสามารถ คือ เป็นผู้ที่มีทักษะในด้านการคิด ทักษะในการสื่อสาร ทักษะภาษาต่างประเทศ รวมทั้งทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางสังคม ทักษะทางอาชีพ ทักษะทางสุนทรียะ และทักษะการจัดการที่ดี และด้านลักษณะชีวิต คือ เป็นผู้ที่มีลักษณะชีวิตแห่งความขยันอดทน ท้มเททำงานหนัก มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ ทำทุกอย่างอย่างเต็มที่เลิศ มีจิตสำนึกประชาธิปไตย เป็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีจิตสำนึกต่อผู้อื่นและส่วนรวม รวมทั้งมีลักษณะชีวิตแห่งความอดออม

ภาณุภัทร ลิ้มจำรูญ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 987 คน และครูประจำชั้น จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วยแบบวัดสถานการณ์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก และแบบประเมินพฤติกรรม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยเนื้อหาครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ด้าน ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความเมตตากรุณา ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความกตัญญูกตเวที ความอดทนอดกลั้น ความภูมิใจในความเป็นไทย และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าความสามารถในการจำแนก และค่าความเที่ยงของชุดเครื่องมือวัด โดยใช้โปรแกรม B-Index และ SPSS for Windows และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL ผลการวิจัย พบว่า ค่าความสามารถในการจำแนกของแบบวัดสถานการณ์มีค่าอยู่ระหว่าง 5.07-34.24 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของแบบวัดและแบบประเมินค่าแต่ละด้านมีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .65-.83 และ .86-.93 ตามลำดับ โมเดลแบบวัดและแบบประเมินทั้ง 9 โมเดล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และคะแนนเกณฑ์ปกติวิสัยระดับชาติของแบบวัดและแบบประเมินทั้ง 9 ด้าน มีช่วงคะแนนปกติที่อยู่ในช่วงระหว่าง T17-T83 และ T17-T83 ตามลำดับ

ธรรภัทร จันทร์สว่าง (2552) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวม และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยที่สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยที่สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพไม่พบความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ พบว่านักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตน เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยที่สำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งโดยภาพรวม และรายด้านสูงกว่านักเรียนชาย

วันเพ็ญ เนตรประไพ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมารีย์อุปถัมภ์ อำเภอสามปราณ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1. ด้านใฝ่เรียนรู้ 2. ด้านอยู่อย่างพอเพียง 3. ด้านรักความเป็นไทย และเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสภาพเป็นจริงในปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังพบว่า (1) ผู้ปกครองเพศหญิงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนสูงกว่าผู้ปกครองเพศชาย (2) จำแนกตามอายุในภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสูงที่สุด (3) จำแนกในระดับการศึกษาในภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสูงที่สุด (4) จำแนกในระดับอาชีพในภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสูงที่สุด (5) จำแนกในระดับรายได้ในภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาท มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสูงที่สุด (6) จำแนกตามภูมิลำเนาในภาพรวมพบว่า ผู้ปกครองที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสูงที่สุด

พระอำนาจ น้อยนิล (2555) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนจำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย มีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รักความเป็นไทย รองลงมาได้แก่ ด้านจิตสาธารณะ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน (2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย ที่มีเพศ และอายุต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย คือ 1. ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้แก่ จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง ครูต้องพยายามให้นักเรียนเข้าร่วมร้องเพลงชาติก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง 2. ด้านซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ครูต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองไม่ลอกเพื่อนมาส่ง 3. ด้านมีวินัย ได้แก่ ครูต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้ง 4. ด้านใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนควรมีการจัดนิทรรศการด้านวิชาการให้นักเรียนเข้าร่วม 5. ด้านอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินของนักเรียน 6. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ครูต้องมียุทธศาสตร์การสอนที่มอบหมายให้เด็กทำงานส่ง 7. ด้านรักความเป็นไทย ได้แก่ ครูต้องมีการสอนให้เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กันและกัน 8. ด้านมีจิตสาธารณะ ได้แก่ ครูต้องพานักเรียนเข้าร่วมงานให้กับสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์สรุปได้ว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การพัฒนาชุดเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์